(حەقیقەت)لەلای هایدگەر چییەو چۆنە ؟

ئیبراهیمئەبوزەید
لەعەرەبیەوە :کامیلحەمەدقەرەداغی

لەعەرەبیەوە :کامیلحەمەدقەرەداغی
قسەکردنلە بارەی حەقیقەتەوە ,جیانییە لە وچۆنیەتییەی , کە ئێمە بیر لە خۆمان ولەدەوروبەرمانی پێدەکەینەوەو لە وە رادەمێنین , کە ئایا ئەمبوونانە چۆنگەڵاڵە بوون ! بە شێوەیەکی گشتی لەسەردەمی یۆنانەوە وبەتایبەتتریش لەپاشسۆکراتەوەبیرلەچییێتیی (حەقیقەت)یبوونکراوەتەوە.
ئەمچییێتییە جارێکرەهەندێکی دوور وجارێکیترەهەندێکی نزیکی هەبووە لە گەڵاڵەکردنی بووندا , چییێتییەکبووە پلەی (لۆگۆس) ی لە سەرحسابی پلەی (میتۆس)بەرزکردوەتەوە ,خودی باڵای لەسەرحسابی شتەئاساییو سروشتییەکانبەرزترکردوەتەوە ، بەڵام ئەوشتەی , کە لە سایەی ئەمبیرکردنەوە فەلسەفییانەدا بەجێگیری ماوەتەوە ،

بریتییه له زاڵیی ئه وشته ی, که ها یدگه ر ناوی لێنا وه فه لسه فه ی ئا ما ده یی (حزور) و ئه مفه لسه فه یه شله سه ر میکا نیز می به را به ریی دووانه بتییه کا نراد ه وه ستێت, وه کـدووانـه ی(کـرۆکـلـه گـه ڵـروالّـه ت) (خود له گه ڵبا به ت) (سه رچا وه له گه ڵ لق) . له سا یه ی ئه مروا نینه فه لسه فییه میتا فیزییا یا نه وه بۆحه قیقه تو له ڕێگه ی ئه وگفتوگۆیا نه وه , که له نا ومیتا فیزیا دا (بـوون)ی پـێـداده مـه زرێـت,کـرده ی گـوێـرادێـرانـبۆ(بـوون)لـه لای بـوونـه وه هاته ئاراوه.

ئه گه رکرداری گوێرادێرانی ها یدگه رییا نه لـه دژی تـێرامـانـی پـووخـتـوهـۆشـی خۆبه زلزانوبوونگه ریی زۆرمرۆڤدۆستی بو بێت ، که وا ته ئا یا گرنگتر ینخه سڵه ته جیا که ره وه کا نی ئه وره وته فه لسه فییه نوێیه چییه , که ها یدگه رله وێنا کرد نی حه قیقه تدا دا یرشتووه ؟ له کوێدا وبه چ ما نا یه کقسه وباسکرد نله سه رحه قیقه ت له ڕوا نینی ها یدگه ردا ها ورێ وها وشا نی بچوککرد نه وه ی (میتا فیزیا) یه ؟ به چما نا یه کڕوا نینبۆ حه قیقه تله دیدی ها یدگه ردا , له نا حه قیقه تجیا نا بێته وه وهه رد ۆزینه وه یه کی حه قیقه تبریتییه لـه پـه رده پـۆشـکـردنوشـاردنـه وه ؟ئـایـا دۆزینه وه ی حه قیقه تواته دوورخستنه وه ی هه ڵه ووه هم ؟ ئه ی ئه گه رحه قیقه تبریتی بـێـتـلـه دۆزیـنـه وه وشـاردنـه وه،کـه واتـه حه قیقه تچییه ؟

ئـه گـه رهـه رچـی قـسـه وبـاسـی لـه سـه ر حه قیقه ته یه له (بوون) جیا نه بێته وه , ئه مه ما نا ی وایه که پرسیا ری سه با ره تبه بوونراد ه وه ستێته سه رئه وه ی, که ئێمه خۆما نتا چه ندکا رلێکله گه ڵپرسیا ره که دا ده که ین, پله ی هۆشما نچه نده ؟ تا چه ندله کا رلێککرد نما نله گه ڵخۆما نداتێد ه گه ین, ئا ستی ئه وهۆشو تێگه یشتنه شما ن د ه وه ستێته سه رئه وچۆنێتییه ی, که له گه ڵخۆما نداگوزه راند ه که ینوشتێك نییه له مچۆنیه تییه جیا ببێته وه ، چونکه بڕی ئه وگوزه رانکرد نه وچییێتییه که شی دەستی (نیگه را نی) ی پێگه یشتووه , د ه ستی ئه وخه مه ی پێگه یشتوه ، که ژیا نما نلێ د ه تا رێنێتونا مۆبو و نێکی بوونگه رییانه مانتێدابێدارده کاته وه.

ئـه ومـرۆڤـه ی کـه ده کـه وێـتـه بـه ر گـوزه رانـکـردنـی ئـه زمـوونـی مـه رگـوبـه درێـژایـی ئـه وژیـانـه ی کـه مـاویـه تـی کـار بۆئه وه ده کا تله ڕێگه ی به ریه ککه وتنیه وه له گه ڵ(ئه وی تر) داله بیری خۆیی ببا ته وه و پاشه کشه له بوونی (چییێتی) بکات و په یوه ستببێتبه ئه وچرکه سا ته ی به ربوونه وه وه , که ئه گه رئه و(مه به ست له چرکه سا تی به ربوونه وه که یه) نه بوایه نه بوونی ئێمه شما نا یه کی ده بوو, نه بوونیشده دۆزرایه وه وئاشکراده کرا.

ها یدگه رده ڵێت : ”ئێمه له نا ونیگه رانیدا بـه هـه ڵـپـه سـێردراوی مـه لـه ده کـه یـن“.با به ده ربڕینێکی ڕوونتربیلێین, نیگه رانی له هه ڵپه سێردراویما ندا ئێما نده دات, له به رئه وه ی بوونه وه رله نا وگروپه که ی خـۆیـداهـه سـتـبـه خـزانـی خـۆی ده کـات, لـه نـاوبـوونـه وه ره کـانـدائـه وه ئـێـمـه یـن ده خزێین, ته نها ئه وبوونه وه ره شبوونی هه یه , که ده توا نێتبوونی خۆی له نا و نیگه را نییه که دا به رجه سته بکا تو ئیتر په یوه ستنه بێتبه هیچشتێکه وه. ئا ما ژه ی ئه مڕوونکرد نه وه یه ئه وه یه ، که له ڕوا نینی ها یدگه ردا په یوه ندیی مرۆڤبه بوونه وه ، ته نها په یوه ندییه کی تێراما نکا ریی پووختنییه , که پا یه کا نی بڕیتی بنله حوکمه پێشوه خته کا نی میتا فیزیا , ئه وحوکما نه ی ، که نه مریی خۆیا نله سه رحسا بی بوونی نیگه را نکا ری زیـنـدووبـونـیـادده نـێن.هـه ربـه ممـانـایـه ئه وه شده بینین ، که مه سه له ی ڕه وایی قسه کرد نله سه رچه مکی حه قیقه تله لای ها یدگه رها وشا نی مه سه له ی بوونه ، به ڵام ئا یا ده کرێ به بێ وه رگرتنی ڕێپێدا نله ئه ندازه ی پرسیا ری میتا فیزیا یی (بوون) بخه ینه ژێرپرسیا ره وه ؟ ئه مه پرسیا رێکی مه عریفییا نه نییه . بتوا نێتبچێته سه ر ئه ووێنا کرد نه فه لسه فییا نه ی تر, که

بـه دریـژایـی مـیـژووی کـرداری فـه لـسـه فـه
لـه بـاره ی حـه قـیـقـه تـه وه وروژیـنـراون.
مـه بـه سـتـی پـرسـیـاره کـه ی هـایـدگـه ر
له بار ه ی حه قیقه ته و ه ڕاستکرد نه و ه ی
ئـه وشـتـانـه یـه لـه بـاره ی حـه قـیـقـه تـه وه
گـووتـراون, پـرسـیـاری ئـه وه یـه ,کـه ئـایـا
حه قیقه تشتیکی عه قلییه , یا نهه ستی
وا قعییه , ڕه ها یه یا نریژه ییه , له ئا ستی
وا قعی هه ستید اخو به زلزانه یا نله گه لید ا
د ه گوز ه ریت ؟ له به رئه و ه ی جو ریکئه م
تویژینه و ه یه به شیو ه یه کی میتا فیزیا ییا نه
ئه و ه به گریما نو ه رد ه گریت , که هه موو
تو یژینه و ه یه کله با ر ه ی حه قیقه ته و ه
پیو یستی به و ه هه یه , که (با به ت) یك
له به رد ه ستی (خو د) یکد ا ئا ما د ه بیتو
مه به ستله هه رتو یژینه و ه یه کله با ر ه ی
حه قیقه ته وه , بریتییه له تیپه ڕاندنی هه موو
ئه وشتانه ی د ه چنه خانه ی ناحه قیقه ته وه ,
له نمونه ی (هه له ، گومان , شیتی) . توانا ی
پرسیا رکرد نله لای ها ید گه رما نا ی وایه ,
که بو د ه ستکه وتنی و ه لامه که ی توانا ی
ئا رامی وچا و ه ڕوانکرد نتتید ابیت , ئه گه ر
به د ریژا یی هه مووته مه نتهه رچا و ه ڕوان
بیت.
ئه مه پرسیا ریکه د ه ما نخا ته سه رووی
فه لسه فه وه , واته له د ه ره وه ی فه لسه فه وه
د اما ند ه نیتونا ما نبا ته و ه نا وفه لسه فه ,
بـه لـکـووامـانـلـیـده کـات,کـه ده بـیـتـلـه
د ه وری بسو ڕیینه و ه . که له با ری چییتیی
حه قیقه تیشه و ه پرسیا ربکه ینمه سه له که
هه ربه هه ما نشیو ه یه . ئه مه پرسیا ریکه
فیکر تیید ا د یتو د ه چیت , له به رئه و ه ی
گو ایه هیشتا به ره به یا نی د ه رکه وتنه که ی
هـه رتـاریـکـه ,نـه نـاسـنـامـه ی هـه یـه ونـه
تا یبه تمه ند یتی . ئا رامی وئا سا یشی مرو ڤ
د ه له رزینیت , هه روه ها به لگه نه ویستو
د لنیا یی و هه ستی ها و به شو عه قلا نیه تی
فه لسه فه شد ه له رزینیت . ئه مه به وما نا یه
نییه , که هه مو ئه ما نه ی نا و یا نها ت
هه له نو د ه بیتڕ ا ستو چا کبکر ینه و ه ,
به لکو به وما نا یه ی ، که بخرینه و ه ژیر
پرسیا روسه رله نو یٚ تیڕ اما نله با ره ی
ئـه وه یـانـه وه بـکـریـت,کـه ئـه مـانـه چـۆن
شیو ه ی حه قیقه تیخو یا نیا نو ه رگرتووه .
ڕیگا ی خستنه ژیرپرسیا ری حه قیقه ت
له لای ها ید گه رڕیگا یه کی پڕنووچد انه ,

لـه نـاویـداچـه نـدبـه ره وپـیـشـه وه بـچـین,
هیند ه شبه ره ودواوه د ه گه ڕیینه وه . ئه م
گه ڕانه وه یه ئه وه یه که ئاما د ه یی زه مه ن
له ناومیتا فیزیا دابچووکوکرچد ه کا ته وه و
(یه کیتی) حه قیقه تهه لده وه شینیته وه.
به مما نا یه پرسیا رکرد نله با ر ه ی چییتیی
حه قیقه ته وه , به رجه سته بوونه کردارییه کانی
خوی له ناوبه رته سککرد نه وه ی میتا فیزیادا
د ه بینیته و ه , به رته سککرد نه و ه یه ك
کـه ده یـه ویـتـتـه واوی ئـه وچـه مـکـانـه
تـیـکـبـدات,کـه لـه مـیـانـه ی(دووانـه یـیـه
بتییه کا نه و ه) پیکها توون , وه ك (خو د ،
با به ت) (عه قل ، نا ما قوول) (حه قیقه ت ،
نـاحـه قـیـقـه ت)(هـزر،واقـع).دواجـارئـه م
به رته سککرد نه و ه یه , و ه کهه مو ئه و
ڕکـبـه ریـکـردنـانـه ی تـردیـتـئـاومـبـازی
میتافیزیاده بیـتـه وه.

سه رچاوه:
ئینته رنیت: مالپه ڕی ئه لئه وان.